

Representantforslag 109 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget, Ruth Grung, Lise Wiik og Kari Henriksen

Dokument 8:109 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget, Ruth Grung, Lise Wiik og Kari Henriksen om endring i straffeprosessloven om bruk av elektronisk soning

Til Stortinget

Bakgrunn

Et viktig kriminalitetsbekjempende tiltak er å forebygge ny kriminalitet. St.meld. nr. 37 (2007–2008) Straff som virker, trekker opp brede og langsiktige linjer i en straffegjennomføring som bygger på fem pilarer: Det lovgiver har sagt er formålet med straffen, et humanistisk menneskesyn, prinsippet om rettssikkerhet og likebehandling, prinsippet om at domfelte har gjort opp for seg når straffen er sonet og normalitetsprinsippet. Meldingen pekte på alternative straffegjennomføringsformer som et viktig virkemiddel i en straff som virker.

Elektronisk kontroll

Ordningen med elektronisk kontroll (EK) ble innført i 2008/2009. Ordningen er et strengt strafferegime med høye krav til rammer og oppfølging fra domfeltes side. Flere land har utvidede vilkår for denne straffeformen. I Norge er vilkårene at man må ha blitt idømt en maksimal domslengde på 4 måneder, eller at det kan være maksimalt 4 måneder igjen av straffen. Det er flere unntak, for eksempel personer som er utvist fra landet, har alvorlige volds-/sek-sualitetsdommer og forvaringsdømte.

Forslagsstillerne ønsker å utvide rammene for å kunne bli vurdert til soning med EK, slik at domslengden blir på maksimalt seks måneder og maxi-

malt seks måneder igjen av straffen, begrunnet i den positive erfaringen man har med soningsformen.

Regjeringen Stoltenberg II foreslo et prøveprosjekt for å la EK-soning omfatte enkelte varetektsinn-satte. Regjeringen Solberg utvidet den generelle ordningen med EK-soningen i tråd med det regjeringen Stoltenberg II la opp til, men stortingsflertallet opp-hevet lovbestemmelsen som gav anledning til å bruke dette som varetektssurrogati (Lovvedtak 18 (2014–2015)).

I Nederland og Belgia brukes EK som varetekts-surrogati, og de nordiske landene har stort sett videre adgang til å benytte dette enn Norge. I enkelte land er det en selvstendig straffegjennomføringsform, i andre er det knyttet til gjennomføring av deler av straffen, som i Norge. Erfaringen med bruk av EK er svært gode. Fra 2009–2013 sonet mer enn 5 000 personer med EK. Tilbakeføring til fengsel var ca. 5 prosent. Gjentakelseskriminaliteten var på ca. 10 prosent etter to år, tilsvarende for soning i fengsel var ca. 20 prosent.

Varetektssituasjonen i Norge er problematisk. Menneskerettskommisjonen har i flere år påpekt brudd på bestemmelser knyttet til isolasjon. Selvmordsraten i varetekt er bekymringsfullt høy og isolasjonsskadene mange (Yngve Hammerlin, Kriminalomsorgens utdanningssenter og sosiolog Marte Rua, Universitetet i Oslo).

Endre straffereaksjoner for bruk og besittelse av narkotiske stoffer

De vanligste straffealternativene i Norge for over-tredelse av narkotikalovgivningen er bøter og/eller fengselsstraff. Det er tilsynelatende alminnelig enig-het om at bruken av fengselsstraff overfor «slitne» misbrukere er en lite tilpasset reaksjonsform fra samfunnet.

Påtalemyndigheten har fulgt opp dette og bruker i stor grad bøtStraff mot denne gruppen, da dette er straffealternativet om en ikke skal gi påtaleunntatelse. De fleste gjengangere hos politiet samler opp bøterestanser som til sammen utgjør store pengebeløp. Resultatet blir å sone den subsidiære straffen, dvs. sitte i fengsel.

Fremdeles lever for mange utsatte liv med dårlig helsetilstand, dårlige levekår, manglende sosiale nettverk og uten arbeid. Deres livsførsel og elendighet påvirker familie, eventuelt barn og hindrer rehabilitering. Forslagsstillerne ønsker å få vurdert ytterligere muligheter for alternative straffereaksjoner. I Portugal er for eksempel ikke bruk og besittelse av narkotiske stoffer legalisert, men det er innført grenser der man blir dømt til å møte i en slags kommisjon, bestående av dommer og helsepersonell, som avgjør oppfølging etter å ha vurdert rusbruk og sosiale og helsemessige problemer. Forslagsstillerne vet at narkotikadomstolsprogram har svært gode resultater.

Forslagsstillerne mener at å gi påtaleunntatelse overfor denne gruppen anses lite ønskelig, men

ønsker å se på mulighetene for en straffeform som ligger mellom påtale og bøter, uten bruk av fengsel.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget der grunnlaget for bruk av EK utvides, slik at flere kan komme inn under ordningen, og at EK kan benyttes som varetektssurrogat.
2. Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak der man har vurdert endringer i straffelovgivningen for personer som tas av politiet for bruk og besittelse av narkotika, i retning av mer behandling, tett oppfølging og mindre bruk av fengsel.

15. juni 2016